

Kargo kult, český vědecký

VOJTĚCH NOVOTNÝ

Papuánské
(polo)pravdy

ESEJ

Nová Guinea je v antropologických kruzích pověstná svými *kargo kulty*. To jsou hnutí inspirovaná náhlou invazí záračných konzumních produktů a techniky ze společností prvního světa, jejichž cílem je získat k tomuto kargu (z anglického *cargo* – zboží) rovněž přístup. Vycházejí z hypotézy, že kargo je původu nadpřirozeného a je možno ho ze spirituálního světa vymámit rituálními úkony, stejnými, jaké zjevně provozují ti šťastlivci, kteří si již přístup ke kargu zjednali. Často citovaným příkladem jsou imitace letišť uprostřed pralesa, na jejichž okraji sedí domorodci v improvizované kontrolní věži s půlkami kokosových ořechů coby rádiovými sluchátky na uších a očekávají přistávající letadla, plná karga.

Odmyslíme-li si exotické povrchnosti typu kokosových ořechů, zjistíme, že na první pohled kuriózní kargo kulty kvetou i u nás. Kdo z výzkumníků nezná alespoň jednoho kolegu, který vlastně vědcem vůbec není, neboť ničemu nerozumí, nicméně praktikuje všechny rituály výzkumu, jako je neustálé měření čehosi a následné publikování čehosi, nemluvě už o posedávání u přístrojů, nošení bílého pláště a poskytování expertiz v naději, že vědecké objevy se jednoho dne z čista jasna objeví, tím vším přivolaný?

V některých oblastech Nové Guineje není dodnes mezi kokosovými slupkami a skutečným rádiem rozdíl, neboť letadla stejně nepřistávají, a oba přístroje tedy fungují se stejnými výsledky. Podobně i v nedávno skončené izolaci české vědy fungovaly kargo

publikace v kargo časopisech, nebo ještě lépe kargo sbornících, často stejně jako publikace skutečně vědecké, tedy přinášely tituly, profesní postup a auru vědeckosti (tu ovšem jenom v jistých kruzích).

Dovedu si živě představit, jaký společenský konflikt znamená náhlý přilet letadel do kargokultických oblastí Nové Guineje. Najednou se ukáže, že co se léta jevílo jako docela dobré rádio, je vlastně kokosový ořech. To se ovšem těžko přiznává, pokud člověk postavil na kokosovém rádiu celou svoji kariéru a reputaci. V takovém případě nastávají ideální podmínky pro vznik absurdní debaty, zda je kokos rádiem nebo ne a zda se to vůbec dá poznat a jak.

Debata neméně absurdní, vyvěrající z obdobných zdrojů, probíhá v českých vědeckých kruzích o tom, zda se vůbec dají měřit a hodnotit výsledky vědecké práce a jak. Zpochybňování zjevné skutečnosti, že jedna skvělá práce je lepší než sto průměrných a že důležité práce se zpravidla objevují ve špičkových časopisech a jsou zpravidla hojně citovány, zatímco práce bezvýznamné nikoli, je tak nutno vidět spíše jako zábavný materiál k eseji o kargo kultech než seriózní příspěvek do vážně míněné diskuse.

Na nejnovější mapě severního pobřeží Nové Guineje, vytvořené Královskými australskými průzkumnými oddíly, je na 6° jižní šířky a 147° východní délky zakresleno letiště Bonkiman, s varovnou poznámkou „kargo letiště, nepoužitelné“. Piloti mají totiž dobrý důvod rozlišovat mezi kokosovými ořechy a rádiem, dříve než někde se svým kargem přistanou. Stejně tak i vědecká obec by si měla dát dobrý pozor na jemné rozdíly mezi výzkumem a rituálem, zejména v situacích, kdy jde o distribuci karga. Ostražitost je na místě, neboť ne jeden pracovník české univerzity či výzkumného ústavu sedí právě teď s kokosáky na uších a zrakem upřeným toužebně k oblakům... □